

Homenatge

TÍTOL: Homenatge

Director: Héctor Fáver

Textos: Roser Amills, octubre 2021

Bloc 1, Productor

INTRO >>>>

Enmig de la tremolor d'aquest món turmentat, el mal i les seves morts fragmenten el camí de la vida, l'art el recompon. D'una en una o per milers, la memòria és una tasca que ens implica a tots.

Bloc 2, Montserrat

La muntanya de Montserrat va veure aixecar-se entre les seves pedres, al segle II, un temple dedicat a Venus. Una llegenda explica que segle i mig després va ser enderrocat i, amb la runa d'aquesta primitiva capella, van aixecar un altre temple a l'arcàngel Miquel, enderrocat durant la guerra amb França, el 1812, i reconstruït sobre les ruïnes seixanta anys després.

Construcció, destrucció, reconstrucció.

Venus, la deessa de l'amor, personifica l'atenció i la cura maternes, mentre l'arcàngel Miquel representa la justícia i la lluita pel bé malgrat totes les violències i guerres.

Bloc 3, Cartell títol + crèdits

Bloc 4-6 Elisabet

[Parla ella fill, ballet, marit, pare]

Bloc 7, Veu en off parlem del pare: [quiopràctic i amor]

El català Amadeu Morera Viladrosa va ser el segon ciutadà del país en graduar-se com doctor en quiopràctica després de quatre anys de carrera a Iowa, a la pionera i prestigiosa Palmer College of Chiropractic de Davenport.

El seu mentor, el també català Pedro Alborna Soler, s'havia graduat l'11 de novembre de 1917, el dia que va finalitzar la primera guerra mundial, a la mateixa escola, i el va animar a anar-se'n a estudiar als EUA perquè esperava professionalment molt de n'Amadeu.

"Per ser quiopràctic cal sentir un amor innat per les persones", solia dir.

"Què vol dir ser humà?", es preguntava també l'Amadeu.

El doctor Morera ho hauria resumit així: "Hi ha bondat en tothom i, quan permetem que emergeixi aquesta fortalesa, els sentiments positius emergeixen també de forma natural".

La seva devoció per Maria Magdalena, la seva admiració per Pau Casals, l'òpera, l'art i el cinema: tota la seva vida el doctor Morera va buscar respostes.

Ésser humà seria cultivar les qualitats que considerava comunes a tota la humanitat, l'amor, les arts i l'alegria, úniques veritats en tots nosaltres.

Com quan Pau Casals, un dels millors violoncel·listes de la història, va rebutjar el 1933 la invitació de Hitler per tocar a Berlín.

Bloc 8, Pau Casals

[Discurs]

Bloc 9, imatge en negre

Una de les característiques comunes als successos i descobriments decisius de la nostra època és que sobrepassen la capacitat de comprensió humana. No hi ha imaginació que basti, per si sola.

Bloc 10, Elisabet parla del pare amb ella i a Papiol

Bloc 11, Castell de Papiol, Teresa

La senzilla història d'un primer amor correspost, però truncat, irremeiablement, que ho canvia tot.

Santa Maria Magdalena s'encarrega de vetllar pels amors difícils, pels qui estimen sense ser correspostos i pels que pateixen diàriament per no tenir al seu costat a la persona estimada.

Esperar com en un somni. La Teresa es va casar i va anar a viure amb el marit a aquest castell de Papiol.

Compartir la vida hauria estat potser un somni per a ella i l'Amadeu. Però de vegades els somnis es dissolen en les giravoltes d'un ball que amb una música, amb una altra música, pot arrossegar-nos per camins impensables.

Bloc 12, Teresa parla

Blocs 13 i 14, negre [+Catalunya]

L'Amadeu fou, a més d'un eminent doctor reconegut internacionalment, un català dels milers de catalans sotmesos després del cop d'estat del 36 per haver-se situat de part de l'Estatut i la República.

Repressió i silenci forçats de la major part d'una intel·lectualitat que temia ser represaliada.

Si contemplem la història de Catalunya en el seu conjunt, les imatges de ciutadans oprimits, de persecucions o afusellaments, són un camí monòton de barbàrie que es remunta molt més enrere en el temps.

Res de nou. La plena visibilitat del fet intolerable que es repeteix.

Però no es pot callar per sempre.

Morts, torturats i empresonats, també a la guerra de Successió de 1707-1718 arreu de Catalunya.

L'objectiu sempre va ser el mateix: esfondrar la veu dels catalans.

El 16 de maig de 1932 a les Corts espanyoles i durant la discussió de l'estatut de Núria, Azaña ho resumeix així:

“Cataluña dice, los catalanes dicen: 'Queremos vivir de otra manera dentro del Estado español'. La pretensión es legítima. Este es el problema y no otro alguno. Se me dirá que el problema es difícil, ¡Ah!, yo no sé si es difícil o fácil, eso no lo sé; pero nuestro deber es resolverlo, sea difícil, sea fácil. Hay, pues, que resolverlo dentro de los cauces políticos”.

No era fàcil ni difícil, i l'acord no va arribar mai.

LLUIS COMPANYS>>>>>

Un acord policial signat el 1937 per Himmler amb el seu homòleg franquista, el general Severiano Martínez Anido, va accelerar en plena guerra del 36 el lliurament de presos polítics entre Gestapo i Policia espanyola.

Un oficial alemany va acompanyar el president Lluís Companys fins a Irun, on va formalitzar el lliurament.

Després de torturar-lo i jutjar-lo, el règim franquista va executar al president el 15 d'octubre de 1940 al fossar que envolta el castell de Montjuïc de Barcelona.

França i Alemanya han demanat perdó per la detenció i deportació. L'Estat espanyol, no.

PLAÇA SANT FELIP NERI >>>>>>

Al 38, l'aviació feixista italiana, aliada de Franco, havia bombardejat la cèntrica plaça barcelonina de Sant Felip Neri, quaranta-dues víctimes mortals, la majoria nens, d'una llar d'infants que es trobava tot just al costat i als que segurament la professora havia volgut refugiar al soterrani de l'Església.

Pompeu Fabra>>

Repressió i injustícia. No obstant això, el que van aconseguir va ser encendre cada dia una mica més la flama de l'amor per Catalunya i el català, com va ser el cas de l'Amadeu quan es va entestar a estudiar la seva llengua i la professora particular i clandestina fou la secretària de Pompeu Fabra.

El també barceloní Pompeu Fabra havia estat un estudiant de matemàtiques i enginyeria industrial dels primers anys del segle XX que va passar a apassionar-se tant que aconseguiria ser no només un lingüista reconegut internacionalment, sinó que amb el seu estudi del català aconseguiria rescatar-lo i posar-lo al dia com a llengua literària i científica de primer nivell.

CARRER RABÍ>>>>

L'Ajuntament de Barcelona va trigar els 40 anys del franquisme i uns quants més de la transició a respondre a la petició de canviar el nom del carrer Sant Domènec del Call, que recordava l'assalt de 1391 a la comunitat jueva en què hi va haver 300 morts, pel de Salomó Ben Adret, el rabí barceloní clau

en la història de la cultura catalana medieval i un referent de tolerància i convivència a la ciutat, un savi de pactes i d'acords.

L'emudiment. Noms, cognoms, dades familiars, adreces, la por, estratègies de control i la manifestació popular imparable.

També va començar l'Amadeu a interessar-se, a sentir una profunda afinitat amb un altre dels assumptes que més enervava al règim franquista: els jueus i la seva rica i sempre perseguida identitat.

[Bloc 15, Parla Elisabet cole hebreu](#)

[Bloc 16, Saacha a l'escola](#)

[Bloc 17, tema jueu \(call\)](#)

Les comunitats jueves catalanes ja havien estat víctimes d'agressions, abusos, assalts i extorsions de tota mena per part de les autoritats civils i religioses molts anys abans de Franco, fins i tot abans que fos decretada la seva expulsió per part dels reis catòlics l'any 1492.

Ja l'any 1391, el rei Martí l'Humà va aplicar una política dura i despietada contra els jueus i en el 1403 els va obligar a portar un senyal distintiu a la roba, un de molt semblant al que segles després imposaria el nazisme.

Especialment cruel va ser l'ordre de portar-lo en un lloc visible i sobretot quan aquests jueus catalans medievals es desplaçaven fora de les seves

ciutats perquè quedessin així exposats a humiliacions, maltractaments i assassinats antisemites.

Les tortures i les execucions sumàries, els primers episodis d'antisemitisme d'Estat al call de totes les ciutats i pobles catalans i mallorquins, van ser episodis admirats per Adolf Hitler i posteriorment intentaria superar-los amb el nazisme.

Bloc 18, tema jueu (nazisme comprensible/incomprensible)

Els trens a aquell horrible lloc ja imaginat pels filòsofs grecs, descrit per Dante i prefigurat per Petrarca seran la foscor, la culpa, la por que desemboquen en el primer camp a Dachau, el març de 1933.

Amadeu Morera acabava de fer 3 anys.

Fins llavors els seus pares, els mestres d'escola i els seus veïns només havien imaginat l'infern; a partir de 1933 el nazisme el construeix, el fa visible, realitza el més terrible infern en aquest món imaginable, els camps d'extermini.

Extermini nazi, una dimensió única de la indignitat humana.

Crims inefables i una poderosa administració estatal, gestionada per les SS, que va aixecant-se per dur a terme la planificació de l'espant.

Com exterminar persones pot convertir-se en mera qüestió administrativa? Mitjançant la col·laboració de les estructures burocràtiques i el fet de mirar

cap a una altra banda d'aquells qui hi col·laboren amb el silenci, amb el seu oblit.

Bloc 19, Elisabet, balla de dol

Ballar de dol una memòria gairebé sense paraules. El conat d'un vol que projecta cap al futur la memòria.

La connexió del cel amb la terra, vestida de negre com les ombres de totes les morts del mal, posar-li ales a tot allò que insistia a quedar paralitzat i en silenci.

Bloc 20, Montserrat miracle

Abans que no naixés Saacha Maximilià, Elisabet va haver de passar per un altre infern íntim: dos avortaments que l'havien fet gairebé desistir en el seu projecte de ser mare.

Però llavors va ajudar-la el record d'aquella fe que tenia el seu pare, com tants catalans, a la Moreneta, i va decidir dirigir-se a ella.

Sant Pere diuen que hauria portat, en el seu viatge a terres catalanes, una imatge de la Mare de Déu, esculpida en fusta i coneguda com la Senyora de Jerusalem. A la mà dreta sosté una esfera, que simbolitza l'univers.

És tradició a Catalunya que els dissabtes les dones que estan embarassades vagin a l'església amb el marit i donin 9 voltes a la catedral per pregar-li a la verge i resar a la capella dels desitjos.

Ja els poetes catalans Joan Maragall i Jacint Verdaguer, en els seus versos sobre Montserrat, n'apunten i exploren el caràcter femení i la seva capacitat de connectar amb l'arcà diví, amb la deessa Venus que una vegada, en l'època megalítica, havia estat adorada a la falda d'aquesta muntanya.

Cal posar distància amb la normalitat del mal. I es va produir el miracle.

Blocs 21-22 els artistes convidats + negre

Potser poden fer alguna cosa l'art, el cinema, davant el mal? L'art i el cinema poden tant projectar-nos cap al futur com ajudar-nos a interrogar els esperits del passat, ajudar-nos a mirar junts el que és impossible de mirar i desvetllar el revers tenebrós dels homes. O fer-nos conscients de l'extraordinària pervivència del bé.

Potser no sabem mai prou del mal, però sí que "la realitat és poesia silenciosa a la qual l'art fa parlar", com va deixar escrit el místic poeta grec Simònides de Ceos al segle V a.C.

Tot l'equip d'aquesta pel·lícula intentem fer que els fets parlin del món mitjançant el cinema, com...

Lito Vitale, músic

Tomás Suárez, muntador

Sandra Sáenz, fotografia

Montse Ribadellas, Josep Maria Alexandre, Luz Portero i Elvira Galo, actors

Helena Maria Pellicer, fotògrafa

Roser Amills, escriptora xueta

Xxxx i xxx, veus

... entre d'altres.

Rosa Ajenjo, pintora

Bloc 23, negre (fora)

Bloc 24, anunci mort avi

Bloc 25, Mare i germana

Bloc 26, Jardí

Virgili havia establert el cànon de la felicitat humana a partir de la imatge d'un amable prat amb arbres, aigua fresca i el cant dels ocells, síntesi de l'amor humà.

Quan arriba un malson, de vegades ni les mateixes víctimes poden creure's que ja hi són a dins.

Els arbres de la vida. L'Amadeu els plantava i en tenia cura, en resten avui dia dos de profundes arrels en el jardí familiar sota els quals aixoplugar-se.

Bloc 27, Clínica, parla en Jordi

Bloc 28, parla Elisabet, què va passar

Bloc 29, Parla en Jordi

Bloc 30, Parla n'Elisabet, acomiadament i incinerat

Bloc 31, Elisabet demana ajut i negre (fora)

Bloc 32, actors

Els actors retornen la representació al seu origen grec, quan les obres de teatre no eren més que informes criminals presentats amb màscares davant un cor per a ser jutjats pels espectadors.

La identificació necessària del mal que ens afecta a tots:

[Presentem Amadeu i Elisabet (sense donar noms)] >>>>> Un actor s'identifica amb el doctor. Una actriu ens explica sense necessitat d'una sola paraula el dolor de la filla. Ens mostren a les víctimes. Per ser una persona compassiva no cal que hi hagi un afecte previ, n'hi ha prou que considerem als que pateixen com a iguals.

Apareixen els altres dos personatges d'aquesta història: una actriu es transmuta en la mare i l'altra en la germana. El mal que han fet com plats trencats, tan difícil de recompondre.

Els quatre actors exerceixen de mèdiums, són dipositaris i transmissors d'un llegat de dolor canalitzat a través de la seva capacitat d'expressió.

Torturadors que ostenten el seu poder de provocar una por pura, sòlida i estranya.

Cada expressió silenciosa és un mut i llunyà ressò que travessa el temps per donar forma a gestos intemporals, intolerables. Esquinçament de la història en diminutes històries entre víctimes i botxins, persones indefenses i sàdics assassins, sentiments individuals llançats a una indiferència cada cop més insuportable.

Donar-li cos a allò que és insignificant, ofegat, al caos del món.

Als camps de concentració ja deserts. Als murs i cel·les exhibits com parets indiferents, amb rostres indiferents al voltant.

Pensar el mal, de quina manera, en quines circumstàncies i sota quines influències s'autoritza la gent normal per matar, per convertir-se en assassins.

El mal com una memòria trencada, la invisibilitat de l'assassinat, les empremtes esborrades, la desaparició i l'encobriment dels fets. Estratègies clandestines, rialles, burles, la crueltat com a instrument d'intimidació.

Les barraques buides dels rostres, rovellades i cobertes ja de males herbes. La reiteració del que és abjecte, de la baixesa del mal de sempre que retorna i fa befa.

Bloc 33, porres policies

Espartero va pronunciar una frase l'any 1842 que ha quedat per a la història:

“Por el bien de España, hay que bombardear Barcelona una vez cada cincuenta años”.

Un segle després, el general Queipo de Llano deia per la ràdio: “Cuando la guerra haya terminado, Pompeu Fabra y sus obras irán arrastrados por las Ramblas”.

L'1 d'octubre de 2017 el Govern català va provar de celebrar una consulta popular per decidir sobre el seu futur.

Bloc 34, Nazis a Montserrat

Montserrat i el Sant Grial.

La brevíssima visita a Montserrat del líder de les SS, Heinrich Himmler, i la seva comitiva va ser benvinguda i facilitada per l'Ajuntament de Barcelona.

Els van allotjar a l'hotel Ritz de la ciutat Comtal. La visita d'Estat d'un cabdill nazi a Espanya durant la II Guerra Mundial.

Els crims inenarrables dels nazis, aquella capacitat de mirar cap a una altra banda.

La complicitat amb els assassins com a tret inherent de la barbàrie, el col·laboracionisme, la construcció a l'atzar de totes les formes imaginables de mort i tortura, l'assassinat aleatori i premeditat.

El Procés d'Auschwitz va ser el judici més llarg de la història alemanya, quan en realitat podria haver estat el més breu.

L'atmosfera banal de les ruïnes, de la degradació. Els gestos indiferents, la contemplació impàvida del mal.

Bloc 35, Bloc negre

Es pot matar un home o molts, però no la seva memòria. Aquesta memòria recuperada que permet que puguin tornar a seure a la taula dels records l'avi i el nét, la memòria que reuneix tot allò que sabem des del principi dels temps.

Bloc 36, Taula de muntatge Saacha pantalla

Bloc 37, negre (fora)

Bloc 38, Saacha pantalla i família Montserrat

Registres de la memòria rescatats d'arxius recòndits que ajuden a curar. Parlar junts sobre una cosa tan complexa.

Fins i tot en el moment més fosc tenim dret a esperar alguna il·luminació, i aquesta il·luminació bé pot no provenir de teories i conceptes, sinó de la llum parpellejant d'explicar-ho tot.

La llum de "l'avi Amadeu pot veure'ns" [quan Elisabet assenyala cap amunt]
Ajudar a fer que la seva ànima s'elevi a la dignitat de ser recordat amb tot
l'amor.

L'amor d'una bona filla que ha sabut cercar com retre tribut, que ha invocat
l'art, la història, la música i sobretot el cinema que tant li agradaven a
l'Amadeu per ser també una bona mare que afavoreix el futur i tan
necessari diàleg espiritual entre un nen, que un dia serà un home, amb el
seu estimat i mai oblidat avi.

Blocs 39-41, fotos artista i vaixells de l'esperança

La música. La música de la llum.

El paral·lelisme entre la profunda tristor de la pèrdua individual i la pèrdua
col·lectiva.

El paral·lelisme entre l'art i la voluntat emergida de l'ordre místic de reparar
el món que el judaisme assumeix en l'ordre material mitjançant l'acció, les
arts, l'escriptura, l'arquitectura, una fotografia.

La bellesa no és fàcil d'obtenir a la força. Posseir la bellesa implica amor i
respecte.

Una bondat que sol passar desapercibuda.

Pocs barcelonins saben que la font de la plaça de Catalunya de Barcelona
està dedicada al naixement de la deessa Venus. Aquella amorosa idea
renaixentista: que la senzilla contemplació d'una obra d'art pot millorar una
societat.

Tota ocultació té com a destí la revelació. Tot allò que té arrels mai no mor.

Les fotografies que converteixen la realitat en somni per portar-nos lluny dels malsons, lluny del mal.

Les fotografies que ens ajuden a viatjar en el temps fins als hebreus de Canaan i l'any 1220 abans de Crist, i en l'espai tan extens també fins a tots els dispersos grups de jueus descendents de les 12 tribus d'Israel.

Recordar i reunir-ho tot amb consciència perquè el mal no ho tingui tan fàcil la pròxima vegada.

El mal era també quedar-nos callats.
Era deixar de ballar. Deixar de sentir.

Però cal tornar a casa.

L'any 1961, David Ben Gurion li va atorgar el títol de Ciutadà honorari d'Israel a Pau Casals, al català admirat per Amadeu Morera, i el va convidar a participar com a jurat en un concurs nacional de violoncel.

[Bloc 42, Pau Casals concert](#)

Pau Casals, amb 92 anys, encara tornaria a Jerusalem l'any 1973, convidat aquesta vegada per Golda Meir, per dirigir l'Orquestra de Joves d'Israel, acompanyat de la seva estimada esposa, la Marta.

L'Elisabet Morera tenia tres anys.

Blocs 43-44, recopilació imatges i Montserrat

Cada nova generació ha d'aprendre a dir el mal amb el seu nom. I recuperar l'esperança en el bé que venç tots els obstacles.

Comprendre per curar.

No és intranscendent que la verge de les causes d'amor perdudes, Maria Magdalena, sigui també la dona més sàvia que surt a la Bíblia.

Bloc 45, actors transfigurats

Els actors, ja desproveïts de la màscara dels seus personatges, ens miren directament als ulls i cada mirada és un mirall que il·lumina una mica més aquest complex univers que hem estat intentant comprendre entre tots.

Bloc 46, a la fi veiem l'Amadeu amb el Saacha

I arriba un dia en què tots els elements separats poden tornar a estar reunits, i a això ens agrada dir-ne: el bé.

Bloc 47, títols finals